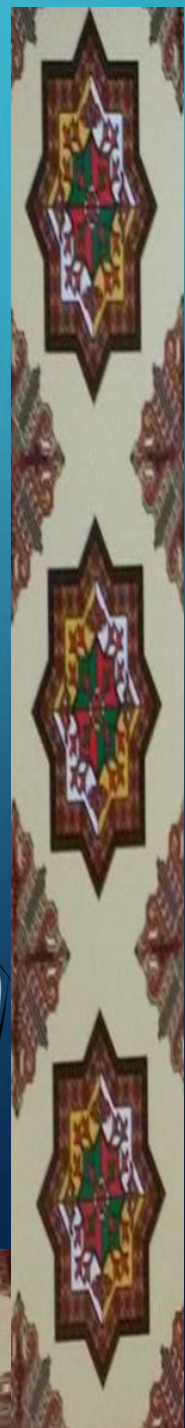

TÜRKMEN TÜRKÇESİ

TÜRKMEN TÜRKGÇESİ

TÜRKMENCE OKUMA VE ANLAMA İLE İLGİLİ DERSLER

TL 2043 TÜRKMEN TÜRKGÇESİ OKUMA-ANLAMA I
(TÜRKMEN TÜRKİSH READING COMPRHENSION I)

TL 2048 TÜRKMEN TÜRKGÇESİ OKUMA-ANLAMA II
(TÜRKMEN TÜRKİSH READING COMPRHENSION II)

EDEBİYATLAR VE DİĞER KAYNAKLAR

- BABAYEV, K., (1972) Türkmen Diliniň Praktiki Stilistikası. Aşgabat.
- BABAYEV, K., (1982) Resmi Dokumentleriň we İş Kagyzlaryň Dil Medeniyeti. Aşgabat.
- BABAYEV, K., (1983) Diliň Obrazlı Şerişdeleri. Aşgabat.
- BABAYEV, K., (1983) Dokumentleriň we İş Kagyzlarynyň Türkmen Dilinde Yazılışı. Aşgabat.
- BABAYEV, K., (1983) Türkmen Diliniň Stilistikası. Aşgabat.
- BABAYEV, K., (1989) Türkmen Diliniň Stilistikası. Aşgabat.
- GELDİMİRADOV, A., (1983) Türkmen Edebi Dilinde Variantlaşma. Aşgabat:Ilım.
- NEPESOV, G., (1993) Türkmen Edebi Diliniň Publisistik Stili. Aşgabat.
- NIYAZOV, S., (1994) Stilistikani Övretmegiň Esasları. Aşgabat.
- ŞIHIYEVA, O., (1996) Türkmen Dili ve Sözleyiş Sungatı.
- TÄÇMİRADOV, T., (1976) Türkmen Edebi Diliniň Orfografiyasınıň Sovet Dövründe Formirlenişi. Aşgabat.
- TÄÇMİRADOV, T., (1978) Türkmen Diliniň Orfoepik Sözlügi. Aşgabat.
- TÄÇMİRADOV, T., (1979) . Dil Medeniyetiniň Meseleleri. Aşgabat.
- TÄÇMİRADOV, T., (1979) Türkmen Sözleyiş Medeniyeti Boyunça Oçerkler. Aşgabat.
- TÄÇMİRADOV, T., (1980) Sözleyiş Medeniyetiniň Aktual Meseleleri. Aşgabat.
- TÄÇMİRADOV, T., (1988) Türkmen Sözleyiş Medeniyetiniň Käbir Meseleleri. Aşgabat.
- JANOS SİPOŞ (2012) TÜRKMEN KÜLTÜREL ARAŞTIRMALARI CD-I,II
- TÜRKMEN RADİYO OYUNLARI (2011) Türkmen Türkçesinde CD-I,II
- GARABAYEV, B., (1994) Türkmençe-Türkçe Gepleşik Sözlügi. Aşgabat: Gözyetim.
- GÜCÜKOV, S., (1997) Alkışlar-Dilegler Sözlügi. Aşgabat.
- DURDIYEV, H., (1993) Güzellik: Estetiki Söhbet. Aşgabat: Magaríf.
- SARIYEV, B., (1994) Türkmen Sözleyişiniň Altın Sözlügi. Aşgabat:Magaríf.

OKUMA-ANLAMA

**2-nji hepde üçin tekstleri tapyň:
«TÜRKMEN ALABAÝLARY HAKDA»**

2-nji hepde:

Hayvanlar ile ilgili Türkmençe metinler

Haýwanat bagynda.

Aşgabadyň haýwanat bagy uly. Biz oňa baryp gördük. Ol ýerde dürli haýwanlar bar. Haýwanlara oňat seredýärler. Wagtly-wagtyna iýmit, suw berýärler. Ýataklaryny arassa saklaýarlar. Mugallymymyz bize şol haýwanlar hakda gürrüň berdi.

Soraglar:

1. Niräniň haýwanat bagy uly?
2. Ol ýerde nämeler bar?
3. Haýwanlara nähili seredýärler?
4. Kim bize haýwanlar hakda gürrüň berdi?

2-nji hepde:
Haywanlar ile ilgili Türkmençe metinler

OWLAK

GUZY

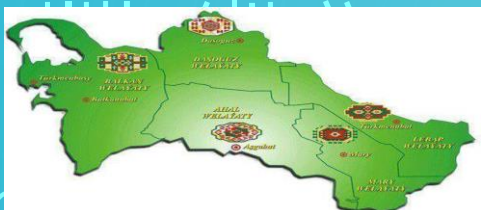

TANA/GÖLE

**Basany aýlyk
götereni ýyllyk.**

2-nji hepde: Haywanlar ile ilgili Türkmençe metinler

Çopan.

Meniň kakam goýun çopany. Ol öz bakýan dowarlaryna oňat seredýär. Olary oňat gyşlatmagy başarýar. Geçen ýyl kakam her ýüz ene goýundan bir ýüz ýigirmi guzy aldy. Şonuň üçin kakama sylag berdiler.

2-nji hepde: Haywanlar ile ilgili Türkmençe metinler

Käkilik.

Käkilik dag gözelliginiň ýaraşygydyr. Ol dag depelerinde bolýar. Käkilik gowaklarda çöp-galamlardan höwürttge ýasanýar. Olar orän çalt uçýarlar. Depelere, daglara çalt ýorgalap çykýarlar. Käkilik juda owadan guşdur. Onuň käkeleýän sesi diýseň ýakymly. (A. Gylyjow).

2-nji hepde:

Haywanlar ile ilgili Türkmençe metinler

Garynja we kepderi

(Türkmen halk ertekisi)

Bir gün bir garynja suw içjek bolup, ýabyň başyna barypdyr. Şonda ol suwa gaçypdyr. Asmanda uçup ýören kepderi bir uzyn çöp alyp, ony garynjanyň ýanyna oklapdyr. Garynja-da ol çöpe dyrmaşyp, suwdan çykypdyr we kepderä köp alkyş okapdyr.

2-nji hepde: Haywanlar ile ilgili Türkmençe metinler

Soň kepderi çöplük meýdanda otyrka, bir mergen ony tüpeňlemäge çemeleşip duran eken.

Hälki garynja muny görüp, mergeniň aýagyndan dişläpdir. Mergen tisginip, tüpeňiniň mäşesini gysyp goýberipdir. Kepderi bolsa pasyrdap, uçup gidipdir.

2-nji hepde:

Haywanlar ile ilgili Türkmençe metinler

Ýalan hassa

(Türkmen halk ertekisi)

Derede bir güýçli ýolbars ýaşan. Ahyry ol ýolbars garrap, awdan galan. Ol köp pikirlenip, bir ýol tapan: «Garry ýolbars syrkawlapdyr» diýen habary ýaýradan. Her hili haýwanlar bu syrkawyň ýagdaýyny soramaga gelip başlanlar. Tilki hem gelen:

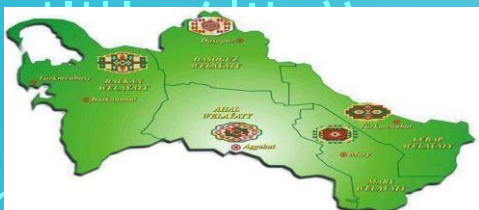
– Ýolbars aga, ganymatmysyňyz? – diýip soran.

Ýolbars:

– Tilki dost, sen näme daşda durýarsyň, ýanyma gel – diýen.

– Ýolbars aga, seniň ýanyňa barýan yz bar-da, çykýan yz ýok.

Şonuň üçin şu taýdan sorap hoşlaşaýjak – diýip, tilki jogap beren.

2-nji hepde:
Haywanlar ile ilgili Türkmençe metinler

5-nji bap

Ilki-ilkiler ol barada serçeleriň arasynda uly gürrüň boldy. Gürrüňiň başyny bir gözi çaşyrak, uruşganlygyndan bolsa gerek — kellesi tä beýnisine ýetiberýänçä çokulan, şol bolşuna-da juda garagolsyraýan serçe başlady:

— A-haw, serçeler, täzededen bäre aramyzda biri görünyär welin, asyl öň göze ilýän zat däldi-le?! Özem hondan bärisiräp, ile goşulanog-aý!

— Haww-aý, gökden düşen ýaly öz-ä!

2-nji hepde: Haywanlar ile ilgili Türkmençe metinler

- Dilem çalgyrdrakmy-nämemi?..
- Dilini özi bilsin welin, asyl oňarýan zady ýok onuň! Ne gurçuk çöplemegi oňarýar, ne-de çekirtge tutmagy.
- A-haw, birhili syrlyja görünýär welin, Çotdy serçe dagynyň iberen jansyzy bolaýmasyn şu?!
- Aý, senem onarýañ-ow! Onun ýaly nalajede-ýindenem bir jansyz bolarmy! Hol Çalyň ýa-da Körüň toparyndan azaşyp galan aňkaw diýerler oňa!

2-nji hepde:

Hayvanlar ile ilgili Türkmençe metinler

— Azaşanam däldir şol. Kowlup gelendir.

Iň ýokardaky şahada sesini çykarman oturan gartaşan serçe bir ganatyny galdyrdy. Jedel tapba ýatdy. Gartaşan serçe serçelere mahsus bolmadyk agraslyk bilen söze başlady:

— Jemagat! Hemmäňiz pikiriňizi aýdyp bolan bolsaňyz, indi maňa gulak asyň! Çalgyrt bolsa-da, aňkaw bolsa-da, başga topardan bolsa-da, azaşyp ýa-da kowlup gelen bolsa-da, ol serçe. Ser-çe! Diýmek, özümiziňki. Kesip taşlara ýerimiz ýok. Şonuň üçinem, ony gyrakladyp, gybatyny edip ýörmän, gaýtam, özümize çekjek bolalyň! Belki, öwrenişip bilýän däl, belki, başga bir derdi bardyr. Meniň pikirimçe, oňa haýsy-da bolsa bir möhüm ýumuş tabşyrmaly we şeýdip ony zähmet arkaly terbiýele-meli!

2-nji hepde: Haywanlar ile ilgili Türkmençe metinler

Serçeleriň arasyna dym-dyrslyk aralaşdy. Olaryň pikirini bilmek üçin, toparyň serdary — gartaşan ser-çe-de sesini çykarmady. Umuman, ol beýlekileriň sözlerini diňläp-diňläp, iň soňundan hemmesinem ýalana çykaryp goýbermegi gowy görýärdi.

Birhaýukdan soň, perleri sal-sal, bir serçe naýyn-jar halda dillendi:

— Eger garşy bolmasaňyz, serdarymyzam ma-kulla-sa, şol täze gelen serçäni maňa berseňiz! Meniň maşgalam agyr, eklejegem özüm. Kakalarynyňam... — diýdi-de, gözlerini ýaşartdy.

2-nji hepde:

Haywanlar ile ilgili Türkmençe metinler

Günleriň birinde bir göle, bir geçi we bir sakyrta şärikli ekin ekmäge çykanlar. Bular baryp bir boşluk ýeri ekjek bolsalar, bir tilki gelip:

–Bu ýer meniň atamdan galan miras ýerdir. Meni hem şärikli etmeseňiz, size ekdirjek däl – diýipdir.

Onda göle: –Bolýar, seni hem paý edäýeris – diýipdir.

Ondan soň tilki: – Men size azalyň gulak çöpüni getireýin – diýip gidipdir. Soň tilki gaýdyp gelmändir.

2-nji hepde:

Hayvanlar ile ilgili Türkmençe metinler

Bular bugdaýy ekip, orup, döwüp çäç edende, hälki tilki gaýdyp gelipdir. Göle tilkini görüp:

– Wiý, tilki dost, sen bir gün hem işlemediň. Saňa hiç zat berjek däl – diýipdir.

Onda tilki:

– Geliň, şu ýerden ylgaşalyň, kim öňürti harmana barsa, harmany şol alsyn. Yza galana hiç zat ýok – diýen. Onda sakyrta: – Geliň, şeýle edeliň – diýipdir.

Muňa hemmesi razy bolupdyrlar. Ylgaşanlarynda, tilki öňe düşüpdir.

2-nji hepde:

Haywanlar ile ilgili Türkmençe metinler

Sakyrta bolsa tilkiniň guýrugyna ýapyşan eken. Tilki öň baryp, çäjiň üstünde oturjak bolsa:

– Waý, meni öldürdiň – diýip, sakyrta gygyrypdyr.

Tilki ondan:

– Sen haçan geldiň? – diýip sorapdyr.

Onda sakyrta:

– Aý, men bireýýäm geldim – diýipdir.

Seýdip, harmany sakyrta almaly bolupdyr.

Soňra sakyrta, göle we geçi harmany paýlaşypdyrlar. Tilki bolsa, öz emeline özi çolaşyp, gallasyz galypdyr.